ECLI:LV:AT:2020:0422.C69320518.11.S
Lieta Nr. C69320518, SKC-158/2020
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Senāts

S P R I E D U M S

Rīgā 2020.gada 22.aprīlī

Senāts šādā sastāvā:
senatore referente Dzintra Balta,
senatore Vanda Cīrule,
senatore Ināra Garda,

rakstveida procesā izskatīja civillietu sakarā ar /pers. B/ kasācijas sūdzību par Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2019.gada 7.marta spriedumu /pers. B/ prasībā pret /Nosaukums A/ par iestādes rīcības atzīšanu par prettiesisku, darba līguma uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu, atjaunošanu darbā, vidējās izpeļņas par darba piespiedu kavējuma laiku piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. B/ saskaņā ar /datums/darba līgumu, kas noslēgts ar /Nosaukums A/, strādāja par kultūras pasākumu organizatori, ar darba vietu /nosaukums/ saieta namā, kas bija pašvaldības administrācijas struktūrvienība.

[2] /Nosaukums A/ pieņēmusi lēmumus, kuru rezultātā prasītājai uzteikts darbs.

[2.1] Ar atbildētājas 2018.gada /../februāra lēmumu Nr./numurs/ apstiprināti /Nosaukums A/ saistošie noteikumi Nr./numurs/ „Par grozījumiem /Nosaukums A/ 2014.gada /../janvāra saistošajos noteikumos Nr./numurs/", ar kuriem no nolikuma izslēgta administrācijas struktūrvienība „/nosaukums/ saieta nams" un pašvaldības funkciju veikšanai izveidotas vairākas iestādes, to skaitā iestāde „Kultūras un atpūtas centrs /vietas nosaukums/" (10.14.punkts).

Ar /Nosaukums A/ 2018.gada /../ marta lēmumu Nr./numurs/apstiprināti saistošie noteikumi Nr./numurs/ „Grozījumi /Nosaukums A/ 2014.gada /../janvāra saistošajos noteikumos Nr./numurs/ „/Nosaukums A/ nolikums", kuros noteikts, ka nolikuma punkts par jaunās iestādes izveidi stājas spēkā 2018.gada 1.septembrī.

[2.2] Dome aicināja /pers. B/ kandidēt uz jaunizveidotās iestādes /amata nosaukums/ apmata vietu.

/Nosaukums A/ 2018.gada /../augusta sēdē izskatīja lēmuma projektu par /pers. B/ iecelšanu iestādes „Kultūras un atpūtas centrs /vietas nosaukums/" /amata nosaukums/ amatā. Balsojuma rezultātā (4 „par", 4 „atturas") lēmums netika pieņemts.

[2.3] /Nosaukums A/ 2018.gada /../augustā pieņēma lēmumu par grozījumiem pašvaldības nolikumā, nosakot, ka struktūrvienības „/nosaukums/ saieta nams" darbība izbeigta ar 2018.gada /../oktobri un uzdodot pašvaldības administrācijai veikt pasākumus, kas saistās ar jaunās iestādes darbības uzsākšanu.

[2.4] /Nosaukums A/ prasītājai izsniedza 2018.gada 11.septembra paziņojumu-uzteikumu Nr. /numurs/, kurā norādīts, ka ir veiktas izmaiņas amata (štatu) sarakstā, jo ar 2018.gada /../oktobri likvidēta /Nosaukums A/ administrācijas struktūrvienība „/nosaukums/saieta nams" un amata vieta – kultūras pasākumu organizatore.

Noteikts, ka darba tiesiskās attiecības ar /pers. B/ tiks izbeigtas ar 2018.gada 15.oktobri, pamatojoties uz Darba likuma 101.panta pirmās daļas 9.punktu (*darbinieku skaita samazināšana*) un 104.panta pirmo daļu (*darbinieku skaita samazināšanas pamatojošie apstākļi*), ja /pers. B/ līdz 2018.gada 15.oktobrim nepiekritīs ieņemt kādu no viņai piedāvātajām vakantajām amatu vietām pašvaldībā (/amata nosaukums A/ - nepieciešama normatīvajos aktos noteiktā izglītība, vai /amata nosaukums B/).

[3] /pers. B/ 2018.gada 25.septembrī cēlusi prasību tiesā pret /Nosaukums A/, kurā, pamatojoties uz Satversmes 92., 106.pantu, Civillikuma 1. - 5.pantu, Darba likuma 1., 2., 5., 122., 124., 125., 126. un 127.pantu, lūgts:

- atzīt par prettiesisku /Nosaukums A/ rīcību 2018.gada /../augusta domes sēdē izlemjot jautājumu par atteikšanos iecelt prasītāju iestādes „Kultūras un atpūtas centrs /vietas nosaukums/"/amata nosaukums/ amatā;
- atzīt par spēkā neesošu 2018.gada 11.septembra paziņojumu-uzteikumu;
- atjaunot /pers. B/ darbā;
- piedzīt no atbildētājas par labu prasītājai vidējo izpeļņu par darba piespiedu kavējuma laiku.

Prasītāja uzskata, ka darba devējas rīcība ir prettiesiska un savu viedokli pamato ar ar šādiem apstākļiem.

[3.1] Atbildētājas rīcības secība ir neloģiska: vispirms 2018.gada /../augustā tiek lemts par jaunizveidotas iestādes /amata nosaukums/ iecelšanu un tikai pēc tam /datums/par struktūrvienības „/nosaukums/ saieta nams" likvidēšanu ar 2018.gada /../ oktobri. Nevienā no šīm sēdēm nav lemts jautājums par darbinieku skaita samazināšanu.

[3.2] No publiski pieejamā domes sēdes audioieraksta izriet, ka 2018.gada /../augustā prasītājas atbilstība amatam netika ne apspriesta, ne izvērtēta. Domes priekšsēdētājs, kas pats bija iesniedzis lēmuma projektu par prasītājas iecelšanu jaunizveidotajā amatā, no balsojuma atturējās, tādējādi radot situāciju, ka jautājums pēc būtības netika izlemts.

Lēmumprojektu par iecelšanu amatā atbilstoši likuma „Par pašvaldībām" 33.pantam varēja iesniegt atkārtotai izskatīšanai, taču tas netika darīts.

[3.3] Nav pierādīta nepieciešamība likvidēt esošo amatu (piemēram, finansējuma samazināšana).

Darba devējas norādītā nepieciešamība izveidot iestādes struktūrvienību vietā, lai tās varētu reģistrēt Uzņēmumu reģistrā un izpildīt Oficiālās elektroniskās adreses likuma prasības, nepamato darbinieku skaita samazināšanu.

Amata vietu skaits nav samazināts, veiktas vienīgi institucionālas izmaiņas – izbeigta pašvaldības struktūrvienības „/nosaukums/ saieta nams" darbība, izveidojot iestādi „Kultūras un atpūtas centrs /vietas nosaukums/". Amats nav likvidēts pēc būtības. Līdz ar to nevarēja piemērot Darba likuma 101.panta pirmās daļas 9.punktu.

[4] Ar Kurzemes rajona tiesas 2018.gada 14.novembra spriedumu prasība daļēji apmierināta: 2018.gada 11.septembra paziņojums /-/ uzteikums atzīts par prettiesisku, prasītāja atjaunota darbā iepriekšējā amatā. Spriedumam daļā par atjaunošanu darbā noteikta nekavējoša izpilde.

Prasība daļā par vidējās izpeļņas piedziņu noraidīta, ņemot vērā, ka prasītājai pirms 2018.gada 15.oktobra iestājusies darbnespēja, kas uz lietas izskatīšanas brīdi turpinās.

[5] Apelācijas sūdzību par spriedumu iesniegusi /Nosaukums A/, pārsūdzot to daļā, ar kuru prasība apmierināta.

Spriedums daļā, ar kuru noraidīts prasījums par vidējās izpeļņas piedziņu, nav pārsūdzēts un ir stājies likumīgā spēkā.

[6] Izskatījusi lietu sakarā ar /Nosaukums A/ apelācijas sūdzību, Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2019.gada 7.marta spriedumu prasību noraidīja.

Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[6.1] Nav strīds par pušu darba tiesiskajām attiecībām un paziņojuma-uzteikuma izsniegšanu 2018.gada 11.septembrī. Prasītāja paziņojumā-uzteikumā noteiktajā terminā nav darba devējai iesniegusi piekrišanu turpināt darba tiesiskās attiecības piedāvātajos vakantajos amatos.

[6.2] Atbildētāja 2018.gada 11.septembra paziņojumā-uzteikumā norādījusi, ka prasītājas amata vieta pašvaldības struktūrvienībā likvidēta, pamatojoties uz grozījumiem /Nosaukums A/ nolikumā.

Tā kā uzteikums pamatots ar Darba likuma 101.panta pirmās daļas 9.punktu, darba devēja pienākums ir pierādīt, ka saimnieciskie, organizatoriskie, tehnoloģiskie vai citi līdzīga rakstura pasākumi bija neatliekami, kā arī darba devējam jāizvērtē konkrētā darbinieka priekšrocības turpināt darba tiesiskās attiecības.

Atbildētāja minēto pasākumu veikšanu un uzteikuma tiesisko pamatojumu ir pierādījusi.

Administratīvās struktūrvienības likvidēšanu pamato 2014.gada /../aprīlī apstiprinātais /Nosaukums A/ administrācijas nolikums (*lietas 28.-29.lpp.*), 2018.gada /../februārī apstiprinātie /Nosaukums A/ saistošie noteikumi Nr./numurs/ „Par grozījumiem /Nosaukums A/ 2014.gada /../janvāra saistošajos noteikumos Nr./numurs/ „/Nosaukums A/ nolikums'" (*lietas 30.-31.lpp.*), 2018.gada /../martā apstiprinātie /Nosaukums A/ saistošie noteikumi Nr./numurs/ „Grozījumi /Nosaukums A/ 2014.gada /../janvāra saistošajos noteikumos Nr./numurs/ „/Nosaukums A/ nolikums'" (*lietas 32.lpp.*).

Ar /Nosaukums A/ 2018.gada /../augusta sēdes lēmumu Nr./numurs/ „Par grozījumiem /Nosaukums A/ nolikumā" apstiprināti /Nosaukums A/ saistošie noteikumi Nr./numurs/ „Grozījumi /Nosaukums A/ 2014.gada /../janvāra saistošajos noteikumos Nr. /numurs/ /Nosaukums A/ nolikums", kā arī nolemts izbeigt /Nosaukums A/ administrācijas struktūrvienības „/nosaukums/saieta nams" darbību ar 2018.gada /../oktobri (*sk. lietas 33.lpp.)*.

Tātad prasītājas amata vieta – kultūras pasākumu organizatore – pašvaldības administrācijas struktūrvienībā „/nosaukums/ saieta nams" ar līdzšinējiem darba pienākumiem faktiski beidza pastāvēt.

[6.3] Darba likuma 104.panta pirmajā daļā minēto pasākumu veikšanas nepieciešamības izvērtēšana ir darba devēja kompetencē.

Tiesas kompetencē neietilpst lietderības apsvērumu pārbaude par to, kādā veidā organizējama /Nosaukums A/ funkciju izpilde. Institucionālās uzbūves izveide un maiņa ir likumā noteiktā pašvaldības kompetence, kas vērsta uz uzdevumu efektīvu izpildi. Pašvaldība tiesīga brīvi izvēlēties, kuru no Valsts pārvaldes iekārtas likuma 15.pantā noteiktajām metodēm izmantot, pārkārtojot struktūru.

Līdz ar to /Nosaukums A/ notikušo strukturālo, saimniecisko un organizatorisko izmaiņu lietderību, kā arī nepieciešamību likvidēt vai nelikvidēt kādu struktūrvienību un amatu tiesai nav jāpārbauda. Tiesas kompetencē ir vienīgi procesuālās kārtības ievērošanas vērtējums. (sk. arī Augstākās tiesas Senāta 2008.gada 16.aprīļa spriedumu lietā Nr.SKC-145/2008, 2011.gada 19.janvāra spriedumu lietā Nr.SKC-473/2011).

[6.4] Prasītāja iebildusi, ka nevienā no /Nosaukums A/ sēdēm nav lemts jautājums par darbinieku skaitu samazināšanu.

Norādāms, ka atbilstoši Senāta 2010./2011.gada tiesu prakses apkopojumā „Tiesu prakse lietās par individuālajiem darba strīdiem" secinātajam, darbinieku skaita samazināšana ne vienmēr var būt saistīta ar faktisko darbinieku skaita smazināšanu uzņēmumā.

Pašvaldība, pārskatot administrācijas funkcijas, atbrīvojās no tām funkcijām, kas neattiecās uz administrācijas būtību, un tika radīta jauna iestāde ar tās /amata vietas nosaukums/izvirzītām augstākām prasībām. Tātad prasītājas darba līgums bija izbeidzams atbilstoši Darba likuma 101.panta pirmās daļas 9.punktam.

[6.5] Senāts savā līdzšinējā judikatūrā akceptējis, ka darbinieka tiesību aizskārums ir novēršams reāli (*Senāta 2010.gada 29.septembra spriedums lietā Nr.SKC-778/2010, 2012.gada 17.marta spriedums lietā Nr.SKC-324/2012*).

Persona, kura atbrīvota no darba saistībā ar darba vietas likvidāciju, pie atjaunošanas darbā ar tiesas spriedumu, atjaunojama iepriekšējā amatā, jo vārda jēga „atjaunot" nozīmē darba stāvokļa jeb darba līguma darbības atjaunošanu (sk. *senatora V.Jonikāna atsevišķās domas 2013.gada 29.maija Senāta spriedumā lietā Nr. SKC-544/2013*).

Apelācijas instances tiesas sēdē noskaidrots, ka atbildētāja, pildot pirmās instances tiesas spriedumu, atjaunojusi prasītāju iepriekšējā amatā formāli, nodrošinot prasītājai darba vietu, bet prasītājai nav nekādu darba pienākumu un viņa atrodas ilgstošā prombūtnē darbnespējas dēļ.

Atjaunot iepriekšējo stāvokli pēc būtības vairs nav iespējams, jo attiecīgās funkcijas nodrošina jaunizveidotā iestāde „Kultūras un atpūtas centrs /vietas nosaukums/". Savukārt iecelt prasītāju par „Kultūras un atpūtas centrs /vietas nosaukums/" /amata nosaukums/ ar tiesas spriedumu nav iespējams, jo prasītaja šādu prasījumu nav izvirzījusi.

Lēmumi par štatu struktūras apstiprināšanu, amatu likvidēšanu un izmaiņām domē ir pašvaldības iekšējie lēmumi, kas skar pašu iestādi un attiecas uz tās darba organizāciju (sk.*Senāta 2010.gada 21.aprīļa lēmumu lietā Nr.SKC-736/2010)*.

[6.6] Prasītāja lūgusi tiesu atzīt par prettiesisku /Nosaukums A/ rīcību 2018.gada /../augusta domes sēdē izlemjot jautājumu par prasītājas iecelšanu iestādes „Kultūras un atpūtas centrs /vietas nosaukums/" /amata nosaukums/ amatā.

[6.6.1] Atbildētājas 2018.gada /../augusta lēmums pieņemts likuma „Par pašvaldībām" 21.panta pirmās daļas 9.punktā noteiktās kompetences ietvaros. Saskaņā ar minēto tiesību normu dome var izskatīt jebkuru jautājumu, kas ir attiecīgās pašvaldības pārziņā, turklāt tikai dome var iecelt amatā un atbrīvot no amata pašvaldības iestāžu vadītājus, kā arī citas amatpersonas likumā un pašvaldības nolikumā paredzētajos gadījumos. Tādējādi apstrīdētais lēmums, kas attiecas uz domes iekšējo darbību un iekšējās darbības organizāciju, nav pārbaudāms tiesā.

[6.6.2] Nav pamatots pirmās instances tiesas viedoklis, ka nav veikta prasītājas atbilstības amatam izvērtēšana.

Konkrētajā gadījumā izvērtēšana nenotika atklātā konkursā, bet ar atbildētājas deputātu balsojumu. Apgabaltiesa noklausījās 2018.gada

/../augusta sēdes audioierakstu (*/interneta vietnes adrese/*) un konstatēja, ka audioierakstā dzirdētās personas izteica viedokli par pretendenti, viņas iesniegumu. Fakts, ka neviens no deputātiem skaļi neraksturoja prasītājas personību, nenozīmē, ka deputāti neizdarīja izvēli. No ieraksta dzirdams, ka ir veikts balsojums un balsu skaits nebija pietiekams, lai prasītāju ieceltu par iestādes /amata nosaukums/.

[6.7] Darba likuma 101.panta ceturtā daļa noteic darba devēja pienākumu darbiniekam, kuru paredzēts atlaist no darba sakarā ar darbinieku skaita samazināšanu, piedāvāt citu darbu tai pašā vai citā darba devēja uzņēmumā.

Konkrētajā gadījumā atbildētāja, izsniedzot uzteikumu, ir izvērtējusi iespēju pārcelt prasītāju citā darbā (amatā). Darba devējai nebija pamata piedāvāt prasītājai jaunizveidotās iestādes /amata nosaukums/ amatu, uz kuru paredzēts atklāts konkurss. Prasītājai nebija liegtas tiesības pretendēt uz to konkursa kārtībā. Nav strīda, ka prasītāja šādas tiesības nav izmantojusi.

[7] Kasācijas sūdzībā /pers. B/ lūgusi spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai, turpmāk minēto apsvērumu dēļ. Pārkāpta Civilprocesa likuma 189.panta trešā daļa un 190.pants. Nav rasts taisnīgākais un lietderīgākais strīda risinājums, jo spriedums nesatur izvērstu pierādījumu un lietas apstākļu analīzi.

[7.1] Pārsūdzētais spriedums nav loģisks un individualizēts. Tas pamatots vienīgi ar vairākus gadus senu judikatūru, neņemot vērā, ka darba tiesības ir attīstījušās un ka judikatūra ir tikai tiesību palīgavots.

Spriedumā pārrakstīta pirmās instances tiesas minētā judikatūra, bet nav norādīts, ka šajās lietās vērtētie faktiskie apstākļi būtu identiski.

Nepamatota ir atsauce uz senatora atsevišķām domām, jo tās ir tikai individuāls viedoklis un nevar būt tiesību avots.

[7.2] Spriedumā iztrūkst argumenti, kādēļ Darba likums nav atzīstams par speciālo likumu strīda izšķiršanā.

Uzteikums ir pamatots vienīgi ar Darba likuma 101.panta pirmās daļas 9.punktu un 104.panta pirmo daļu, tajā nav atsauces ne uz likumu „Par pašvaldībām", ne uz citām tiesību normām, uz kurām atsaucas tiesa.

Iztrūkst pamatojums, kādēļ nav pareizs pirmās instances tiesas secinājums, ka deputātu balsojums vērtējams saistībā ar Darba likuma normu ievērošanu.

[7.3] Nav ievērots Darba likumā noteiktais apgrieztās pierādīšanas princips.

Apelācijas instances tiesas sēdes audioprotokolā tiesa vairākkārt norādīja uz atbildētājas pienākumu pierādīt savas rīcības likumību un to, ka lietā nav iesniegts vakanču saraksts uz uzteikuma izsniegšanas brīdi, lai tiesa varētu izdarīt secinājumus par visu iespējamo vakanču piedāvāšanu prasītājai.

[8] Paskaidrojumos par kasācijas sūdzību /Nosaukums A/ uzskatījusi kasācijas sūdzību par nepamatotu un lūgusi noraidīt.

Motīvu daļa

[9] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz argumentiem, kas norādīti /pers. B/ kasācijas sūdzībā, kā tas noteikts Civilprocesa likuma 473.panta pirmajā daļā, Senāts atzīst, ka

spriedums atstājams negrozīts, bet kasācijas sūdzība noraidāma.

Lai arī pārsūdzētā sprieduma motivācijā un lietas iskatīšanas procesā ir pieļautas kļūdas, kas liecina par pienācīgas rūpības trūkumu, tas nav novedis pie lietas nepareizas izspriešanas.

[10] Senāts daļēji piekrīt kasācijas sūdzības iebildumiem par judikatūras atziņu izmantošanu pārsūdzētajā spriedumā.

[10.1] Strīda izšķiršanā tiesa piemēro likumu, līdz ar to tiesas pamatuzdevums ir sprieduma argumentācijā skaidri un lietas dalībniekam saprotami atklāt lietā nozīmīgo faktisko apstākļu analīzi, kā arī likuma normu iztulkošanu un attiecināšanu uz konstatētajiem apstākļiem.

Judikatūra ir tiesību palīgavots, ko ņem vērā (Civilprocesa likuma 5.panta sestā daļa). Pienākums ņemt vērā judikatūru ir paredzēts, lai nodrošinātu vienādu tiesību normu piemērošanu vienādos faktiskajos apstākļos un argumentētu tiesību normas interpretāciju, ja tās veikšanai nepieciešamas palīgavota atziņas, bet tas nenozīmē, ka atsaukšanās uz judikatūru sprieduma argumentācijā būtu obligāta vai izmantojama pašmērķīgi.

Lai tiesai, vērtējot lietā nozīmīgo tiesību jautājumu, būtu pamats izmantot judikatūrā izteiktās atziņas, jānoskaidro, vai ir faktisko un tiesisko apstākļu būtiska līdzība ar tiem, kas pastāvēja iepriekš izspriestajā lietā un vai attiecīgā atziņa ir vispārināma.

Senāts atzīst, ka tiesa, plaši izmantojot motīvu daļā atsauces un citātus no juridiskās literatūras, tiesas nolēmumiem, tiesu prakses apkopojumiem un tiesneša atsevišķajām domām, padarījusi grūti uztveramus tos sprieduma argumentus, kuros vērtēti individuālie lietas apstākļi. Pārsūdzētajā spriedumā atsaucēs uz judikatūru netiek atklāta izskatītajās lietās esošo apstākļu līdzība ar izskatāmo lietu. Taču tas nav novedis pie nepareiza lietas iznākuma.

Var piekrist, ka tiesneša atsevišķās domas, uz kurām norādījusi tiesa, ir individuāls viedoklis par tiesību jautājumu, kam nav judikatūras nozīmes. Taču šāds viedoklis pastāv un tā norādīšana nav uzskatāma par kļūdu, kas varētu būt par pamatu sprieduma atcelšanai. Tāpat tas nav ietekmējis lietas izspriešanu, jo tiesa par strīda apstākļiem izdarījusi patstāvīgus secinājumus.

Kasācijas sūdzībā izteiktie vispārējie iebildumi, ka judikatūra nav jauna, tiesības attīstījušās un iztrūkst norādes uz lietās esošo apstākļu līdzību, atstājami bez ievērības tādēļ, ka nav konkretizēts, kuras strīda izšķiršanā piemērojamās tiesību normas būtu mainījušās kopš attiecīgo atziņu izteikšanas, vai kādēļ attiecīgās atziņas nebūtu vispārināmas un izmantojamas.

[11] Kasācijas sūdzībā izvirzītais tiesību jautājums saistīts ar nepieļaujamību piemērot uzteikuma vērtēšanā citu likumu, tai skaitā likuma „Par pašvaldībām" tiesību normas, jo tās nav norādītas uzteikumā, kā arī ar Darba likuma normu neievērošanu domei pieņemot lēmumu par atteikšanos prasītāju iecelt jaunizveidotās iestādes /amata nosaukums/ amatā.

Senāts kasācijas sūdzības iesniedzējas viedoklim nevar piekrist. Lai arī pārsūdzētā sprieduma argumentācija ir grūti uztverama un nepilnīga, secinājums par uzteikuma tiesiskumu ir izdarīts pareizi.

[11.1] Ievērojot Darba likuma 1., 3., 4.pantu, Civillikuma 1404.pantu, katrā tiesiskā darījumā jāņem vērā dalībnieki. Konkrēto darba tiesisko attiecību dalībniece – darba devēja ir pašvaldība, /Nosaukums A/ un tādēļ uzteikuma vērtēšanā līdztekus Darba likumam sistēmiski jāpiemēro arī speciālās pašvaldības darbību regulējošās tiesību normas.

Pašvaldības tiesības un pienākumus noteic likums „Par pašvaldībām", saskaņā ar kura 3.pantu pašvaldība ir vietējā pārvalde, kas ar pilsoņu vēlētas pārstāvniecības — domes — un tās izveidoto institūciju un iestāžu starpniecību nodrošina likumos noteikto funkciju izpildi.

Ietvaru pašvaldības funkciju īstenošanai noteic pašavaldības nolikums. Atbilstoši likuma „Par pašvaldībām" 24.pantam pašvaldības nolikums ir saistošie noteikumi, kas nosaka pašvaldības pārvaldes organizāciju, lēmumu pieņemšanas kārtību, iedzīvotāju tiesības un pienākumus vietējā pārvaldē, kā arī citus pašvaldības darba organizācijas jautājumus. Nolikumā nosaka pašvaldības administrācijas struktūru, kā arī citus jautājumus, kuri attiecas uz domes vai administrācijas darbu un saskaņā ar šo likumu jānosaka pašvaldības nolikumā.

Tikai dome var apstiprināt pašvaldības nolikumu, izveidot, reorganizēt un likvidēt pašvaldības iestādes, iecelt amatā un atbrīvot no amata

pašvaldības iestāžu vadītājus (likuma „Par pašvaldībām" 21.panta 1., 8., 9.punkts).

Pašvaldībai ir dažādas autonomās funkcijas, to skaitā rūpēties par kultūru, sekmēt tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanu (sk. likuma „Par pašvaldībām" 15.pantu).

Kā noskaidrojusi apelācijas instances tiesa, tad sākotnēji minēto autonomo funkciju, /Nosaukums A/ īstenojusi ar savas institūcijas – domes struktūrvienības palīdzību, bet veicot izmaiņas nolikumā, no institūcijas izslēgusi sturktūrvienību un izveidojusi pašvaldības iestādi.

Senāts jau vairākkārt atzinis, ka pašvaldībai ir rīcības brīvība un plaša kompetence izlemt, kādā veidā organizēt savas autonomās funkcijas īstenošanu un, ka jautājumos, kas attiecas uz institucionālās sistēmas organizāciju šī rīcības brīvība principā nepakļaujas tiesas kontrolei, tiesas kompetencē neietilpst lietderības apsvērumu izdarīšana pašvaldības vietā (sk. Senāta 2007.gada 24.maija spriedumu lietā SKA-216, 2011.gada 19.janvāra spriedumu lietā SKC-473/2011, *sal. Senāta 2019.gada 12.novembra lēmumu lietā Nr.670014519, SKA-1640/2019, ECLI:LV:AT:2019:1112.SKA164019.3.L*).

Lēmums par pašvaldības iestādes likvidēšanu tiek pieņemts par valsts pastarpinātās pārvaldes institucionālo sistēmu un attiecas uz pašvaldības darba organizāciju nolūkā nodrošināt attiecīgās pašvaldības autonomās funkcijas izpildi, proti, tas ir iekšējs lēmums, kas nav pārbaudāms neviena procesa kārtībā. Ja likvidācijas rezultātā, persona tiek atbrīvota no amata un tiek iesniegts attiecīgs pieteikums, tad pārbaudāms atbrīvošanas procedūras tiesiskums (sal. Senāta 2010.gada 21.decembra lēmumu lietā Nr.A420535610, SKA-705/2010). Senatoru kolēģija uzskata, ka minētās atziņas ir vispārināmas un piemērojamas arī gadījumā, ja tiek likvidēta pašvaldības struktūrvienība.

Tādējādi pārsūdzētajā spriedumā, vērtējot uzteikumu, pareizi un atbilstoši judikatūrai piemērotas likuma „Par pašvaldību" tiesību normas (21.panta pirmās daļas 9.punkts), atzīstot, ka attiecīgu lēmumu pieņemšana ir pašvaldības kompetencē, bet tiesā pārbaudāms atlaišanas un atteikšanās iecelt jaunizveidotās iestādes /amata nosaukums/amatā procedūras tiesiskums.

[11.2] Darba likuma 101.panta pirmās daļas 9.punktā paredzētā darbinieku skaita samazināšana, saistībā ar kuru prasītājai uzteikts darbs, atbilstoši Darba likuma 104.pantam ir darba līguma uzteikums tādu iemeslu dēļ, kas nav saistīti ar darbinieka uzvedību vai viņa spējām, bet ir pietiekami pamatots ar neatliekamu saimniecisku, organizatorisku, tehnoloģisku vai līdzīga rakstura pasākumu veikšanu uzņēmumā.

Apelācijas instances tiesa, izvērtējot pierādījumus, ir konstatējusi, ka pašvaldība, pieņemot lēmumus par izmaiņām nolikumā, likvidējusi struktūrvienību, kurā bija prasītājas amata vieta, un izveidojusi tās vietā iestādi, ar ko veikusi neatliekamu saimniecisku, organizatorisku pasākumu. Pierādījumu vērtēšana no jauna nav Senāta kompetencē.

[11.3] Līdz ar izmaiņām nolikumā, mainījās arī iestādes /amata nosaukums/(atšķirībā no strūktūrvienības /amata nosaukums/) amatā iecelšanas kārtība un tam bija nepieciešams pašvaldības (domes) lēmums. Lēmumus pašvaldība (dome) pieņem balsojot (sk. likuma „Par pašvaldībām" 34.pantu).

Iebilstot /Nosaukums A/ sēdē notikušajam balsojumam, kasācijas sūdzības iesniedzēja nav ņēmusi vērā, ka balsošana notiek atbilstoši katra deputāta iekšējai pārliecībai, kura nepakļaujas tiesas kontrolei – nevar tikt pārbaudīta pārliecības atbilstība tiesību normām.

Savukārt balsošanas norises tiesiskumu apelācijas instances tiesa ir izvērtējusi, noklausoties publiski pieejamo domes sēdes audioierakstu un konstatējot, ka tajā ir izteikti viedokļi par pretendenti. Pierādījumu izvērtēšana no jauna nav Senāta kompetencē.

[12] Kasatore pamatoti norāda, ka Darba likumā ir noteikts apgrieztās pierādīšanas pienākumus (Darba likuma 125.pants), saskaņā ar kuru darba devējam jāpierāda uzteikuma tiesiskā pmatotība.

Taču, izšķirot strīdu civillietā, ir jāievēro Civilprocesa likuma 192.pants (*tiesa taisa spriedumu par prasībā noteikto prasības priekšmetu un uz prasībā norādītā pamata, nepārsniedzot prasījuma robežas*). Tas nozīmē, ka darba devējas rīcība bija jāizvērtē saistībā ar prasības pamatā norādītajiem apstākļiem un darba devējai, pierādot savus iebildumus atbilstoši Civilprocesa likuma 93.panta pirmajai daļai, bija jāatspēko prasības pamatā izteiktie argumenti.

Senāts konstatē, ka prasītāja darba devējas rīcības prettiesiskumu saistījusi ar šādiem apstākļiem: nav bijusi nepieciešamība izveidot iestādi pašvaldības struktūrvienības vietā, atbildētāja prasītājas ieskatā neloģiskā secībā pieņēmusi lēmumus, nebija pieņemts lēmums par darbinieku skaita samazināšanu, kā arī domes sēdē netika izvērtēta prasītājas kandidatūras atbilstība amatam.

Prasībā nav norādīts, ka pašvaldībā bez prasītājai piedāvātajiem, būtu bijuši vēl kādi citi vakanti amati, kas nav tikuši piedāvāti prasītājai. Arī kasācijas sūdzībā nav norādīts, ka šādi apstākļi būtu pastāvējuši.

Tam, ka konkrētajā gadījumā tiesa skaidrojusi pienākumu atbildētājai iesniegt vakanču sarakstu uz uzteikuma izsniegšanas brīdi, pretēji kasācijas sūdzībā apgalvotajam, nav nozīmes, jo strīds par esošajām vakancēm, kas tika piedāvātas prasītājai, prasībā nebija pieteikts.

[13] Iepriekš minēto apsvērumu kopums ļauj secināt, ka kasācijas sūdzības apmierināšanai nav pamata un pārsūdzētais spriedums atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 1.punktu, Senāts

nosprieda

Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2019.gada 7.marta spriedumu atstāt negrozītu, bet /pers. B/ kasācijas sūdzību noraidīt.
Spriedums nav pārsūdzams.

Senatore Dz. Balta

Senatore V. Cīrule

Senatore I. Garda